

Hrvatska platforma
za smanjenje rizika
od katastrofa

Croatian National Platform for
Disaster Risk Reduction

Što je smanjenje rizika
od katastrofa i zašto je
važno? **#smanjimorizik**

**ZAJEDNO DANAS
ZA SIGURNIJE
SUTRA**

Smanjenje rizika od katastrofa (SROK) teži sprječavanju nastajanja novih, smanjenju postojećih rizika od katastrofa i upravljanju preostalim rizikom te tako pridonosi jačanju otpornosti zajednice i postizanju održivog razvoja

Ne postoje „prirodne“ katastrofe

Prirodne prijetnje često **prerastaju** u katastrofe. Posljedice katastrofa ovise o utjecaju prijetnji na ljude, zajednicu i okoliš. Razina posljedica pak, ovisi o **našim izborima**.

Ti se izbori odnose na način na koji obrađujemo zemlju, gdje i kako gradimo naše domove, kakvu politiku provodimo, kako upravljamo našim novcem; a odnose se čak i na činjenicu kakva znanja stječemo u školi. Svaka odluka koju donesemo, svaka aktivnost koju nakon toga poduzmemo, **čini nas ranjivijima ili otpornijima na katastrofe**.

Smanjenje rizika od katastrofa je stvar izbora

Smanjenje rizika od katastrofa je koncept i stvar stručnog provođenja aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa kroz sustavnu analizu i smanjenje uzročnih čimbenika katastrofa. Smanjenje izloženosti prijetnjama, smanjenje ranjivosti ljudi i imovine, mudro upravljanje zemljištem i okolišem, poboljšanje pripravnosti i rano upozoravanje na štetne događaje - predstavljaju primjere smanjenja rizika od katastrofa.

Smanjenje rizika od katastrofa posao je svih nas

Smanjenje rizika od katastrofa obuhvaća discipline poput upravljanja tijekom katastrofe, ublažavanja posljedica i pripravnost na katastrofe, ali SROK je također i dio održivog razvoja. Da bi razvojne aktivnosti bile održive, moraju također smanjiti rizik od katastrofe. S druge pak strane, neodržive razvojne politike povećat će rizik odnosno štete i gubitke uslijed katastrofa. Dakle, **SROK uključuje** sve dijelove društva, svaki dio vlasti i svaki dio javnog i privatnog sektora.

Što je smanjenje rizika od katastrofa u praksi?

Katastrofe se mogu pojaviti u bilo koje vrijeme, na bilo kojemu mjestu, iz bilo kojeg razloga - upravo su zbog toga aktivnosti i mjere koje poduzimamo kako bismo smanjili rizik od katastrofa također raznolike.

Aktivnosti i mjere SROK-a možemo podijeliti na **strukturne i nestrukturne**.

STRUKTURNE

SVE FIZIČKE KONSTRUKCIJE NAMIJENJENE SMANJENJU ILI IZBJEGAVANJU MOGUĆIH UTJECAJA PRIJETNJI, ILI PRIMJENA INŽENJERSKIH TEHNIKA KAKO BI SE DOBILE IZDRŽLJIVE ZGRADE ILI SUSTAVI OTPORNI NA PRIJETNJE.

- ◉ Izgradnja brana, retencija, nasipa.....
- ◉ Uzgoj otpornih poljoprivrednih kultura
- ◉ Provođenje građevinskih propisa
- ◉ Smanjenje nepropusnih (asfaltiranih) površina u gradovima
- ◉ Povećanje zelenih površina u gradovima
- ◉ Navodnjavanje
- ◉ Zaštita od tuče
- ◉ ...

NESTRUKTURNE

SVE MJERE KOJE NE PODRAZUMIJEVAJU FIZIČKU IZGRADNJU, A KOJE KORISTE ZNANJE, PRAKSU ILI DOGOVOR NA TEMU SMANJENJA RIZIKA I UTJECAJA PRIJETNJI.

- ◉ Podizanje svijesti
- ◉ Izrada procjene rizika
- ◉ Promjene u ponašanju (reciklaža, iskorištavanje zemljišta...)
- ◉ Mudro prostorno planiranje, odnosno održivo korištenje prostora
- ◉ Obiteljske vježbe, planovi, sigurna mjesta
- ◉ Transfer rizika (osiguranja)
- ◉ Školski kurikulumi
- ◉ ...

Prvi korak—PROCJENA RIZIKA

SROK uvijek započinje izradom procjene rizika. Bilo da je to jednostavan postupak (primjerice: što ujutro obući i odjenuti kako bismo se ugodno osjećali) ili pak složen postupak - bez razumijevanja uzročnih čimbenika ne možemo započeti s određivanjem aktivnosti smanjenja rizika.

Procjena rizika ne samo da nam ukazuje na vjerojatnosti i posljedice s kojima smo suočeni - već pruža okvir, polazne točke za raspravu o politikama smanjenja rizika od katastrofa i o poznatim i nepoznatim faktorima rizika. Procjena rizika osigurava nam bolje razumijevanje rizika te kvalitetno i transparentno odlučivanje u svrhu učinkovitijeg upravljanja rizicima, smanjenja rizika i ublažavanja posljedica.

RIZICI ZNAČAJNIH POSLJEDICA, A MALE VJEROJATNOSTI PRIVLAČE VIŠE PAŽNJE OD RIZIKA VELIKE VJEROJATNOSTI, S MANJIM POSLJEDICAMA. TAKVE RIZIKE KARAKTERIZIRA IZLOŽENOST VEĆEG BROJA LJUDI I IMOVINE PRIRODNIM PRIJETNJAMA VELIKOG INTENZITETA.

Zašto je procjena rizika važna?

Važnost procjene rizika krije se u činjenici da je ona neizostavni dio upravljanja rizicima od katastrofa.

Procjena rizika nam pomaže pri:

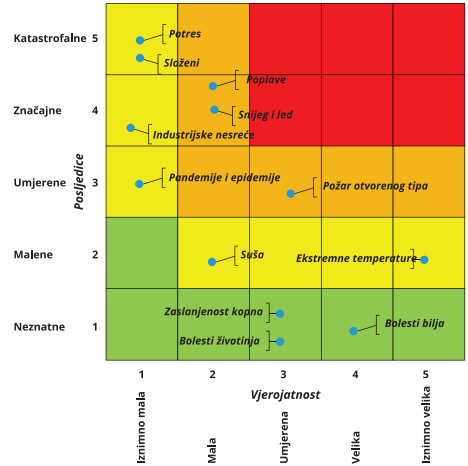
- 1 podizanju svijesti o prijetnjama i rizicima;
- 2 utvrđivanju izloženosti prijetnjama (ljudi, imovina, okoliš,...);
- 3 utvrđivanju potrebnih aktivnosti kontrole pojedinih prijetnji;
- 4 utvrđivanju primjerenosti postojećih mjera smanjenja rizika od katastrofa ili potrebi za dodatnim aktivnostima;
- 5 sprječavanju šteta i gubitaka, posebno u fazi izrade planova;
- 6 prioritizaciji prijetnji i rizika te određivanju mjera i financiranju projekata.

Koja je svrha procjene rizika?

Na rizik od katastrofe utječe mnogo čimbenika poput ranjivosti i izloženosti zajednice. Drugim riječima – rizik ovisi o politici koju provodimo, mjestu gdje boravimo, demografskim karakteristikama i ekonomskoj moći - te mnogim drugim čimbenicima koji utječu na rizik od katastrofa.

Navedeni čimbenici promjenjivi su protekom vremena; a prije negoli donesemo smisleni i održivi plan djelovanja, odnosno stvorimo preduvjete stvaranja sigurnih zajednica, moramo ih razumjeti, moramo shvatiti njihovu složenu međuovisnost - upravo to je svrha procjene rizika.

Događaji s najgorim mogućim posljedicama

RIZICI VELIKE VJEROJATNOSTI, A MALIH POSLJEDICA, ČESTO SU LOKALIZIRANE POJAVE, POPUT BUJIČNIH POPLAVA I KLIZIŠTA. OVAKVI RIZICI ČESTO SU ZANEMARIVANI, ALI KUMULATIVNA ŠTETA KROZ ODREĐENO VREMENSKO RAZDOBLJE UVELIKE MOŽE PREMAŠIVATI ŠTETE I GUBITKE RIZIKA ZNAČAJNIH POSLJEDICA S MALOM VJEROJATNOŠĆU.

Cilj izrade procjene rizika jest nastojanje da odgovorimo na sljedeća pitanja:

- 1 Što se može dogoditi i pod kojim uvjetima?
- 2 Kakve su moguće posljedice?
- 3 Kolika je vjerojatnost određenog događaja?
- 4 Koliko su učinkovite mjere i aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa?

Sveobuhvatna procjena rizika ne procjenjuje samo magnitudu i vjerojatnost potencijalnih gubitaka, već **tijelima državne uprave** pruža razumijevanje uzroka i posljedica tih gubitaka. Na taj način tijela dobivaju ne samo stručni temelj za buduće donošenje odluka već i temelj za zastupanje potreba ulaganja u određene sektore radi osiguravanja održivog ulaganja.

Tijela državne uprave upravo zbog toga moraju koristiti procjenu rizika kao sastavni dio procesa odlučivanja i donošenja politika te osnovu za međuresornu suradnju.

PROCJENA SPOSOBNOSTI

Redovita procjena važna je kako bi se osiguralo kontinuirano povećanje sposobnosti upravljanja rizikom, uključujući utvrđivanje potreba i provedbu odgovarajućih mjera koje iz toga proizlaze. Republika je Hrvatska radi spomenutih ciljeva Glavnoj radnoj skupini (gRS) Hrvatske platforme za smanjenje rizika od katastrofa - dodijelila zadaću izrade (svake tri godine) procjene sposobnosti upravljanja rizicima.

Ciljevi izrade procjene sposobnosti jesu:

- ❶ poduprijeti tijela koordinatora u dodatnom jačanju svijesti o prednostima i mogućim nedostacima njihovih sustava upravljanja rizicima od katastrofa te utvrditi dobru praksu i pokrenuti postupak poboljšanja;
- ❷ pridonijeti razvoju i razmjeni politika i praksi upravljanja rizicima od katastrofa, utemeljenih na znanju i povijesnim podacima, između svih razina vlasti i različitih sektora;
- ❸ olakšati suradnju pri nastojanjima u upravljanju rizicima među koordinatorima i sektorima.

STRATEGIJA UPRAVLJANJA RIZICIMA OD KATASTROFA

Odgovornost za upravljanje rizicima od katastrofa ne snose samo koordinatori rizika (nadležna ministarstva) ili Ravnateljstvo civilne zaštite. Odgovornost je **na svima** - od **građana** preko **privatnog sektora, nevladinih organizacija, stručnih i znanstvenih institucija, političkih vođa, do jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ministarstava i Hrvatskoga sabora.**

STRATEGIJE UPRAVLJANJA RIZICIMA OD KATASTROFA TEMELJ SU ULAGANJA I PODUZIMANJA AKTIVNOSTI U PODRUČJU SMANJENJA RIZIKA OD KATASTROFA, TE JAČANJA SPREMNOSTI ZA ODGOVOR I OPORAVAK KROZ ODREĐIVANJE STRATEŠKOG SMJERA ZA JEDINICE LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE I ZA REPUBLIKU HRVATSKU.

Strategijom upravljanja rizicima uspostavljamo jači sustav upravljanja rizicima od katastrofa kako bismo njime postigli dugotrajnu otpornost društva.

Razina rizika od katastrofa izravan je indikator svijesti, razvoja i upravljanja zajednicama. Opetovano proglašavanje prirodnih nepogoda, poput poplava i požara na istoj lokaciji, znak je lošeg upravljanja i niske svijesti te jasan signal da je potrebno **napraviti pomak s odgovora** na takve događaje na **prihvatljivije i održivije upravljanje**, odnosno, na **smanjenje rizika od katastrofa**.

Zašto je važna Strategija upravljanja rizicima od katastrofa?

Strategije upravljanja rizicima od katastrofa povezuju ranjivost na negativno djelovanje prirodnih prijetnji s ranjivošću na klimatske promjene; te njihove smjernice služe kao osnova za održivi razvoj. Strategije upravljanja rizicima od katastrofa također mogu biti osnova za rješavanje društvenih problema poput iseljavanja - posebice iseljavanja iz ruralnih područja potaknutih promjenom klime i smanjenjem prinosa te većim štetama od prirodnih nepogoda.

Strategija upravljanja rizicima od katastrofa kroz međusektorski usuglašene mjere i aktivnosti ima mnogobrojne pozitivne učinke:

- 1 pridonosi koherentnijoj i učinkovitijoj razvojnoj politici;
- 2 štedi novac (manje šteta i troškova oporavka) te osigurava učinkovitost uloženi sredstava (praćenje poduzetih aktivnosti koje utječu na smanjenje većeg rizika);
- 3 unaprjeđuje područje istraživanja i razvoja novih tehnologija;
- 4 podiže međunarodni politički i poslovni status države, regije i grada;
- 5 stvara osnovu za brz i neometan održivi razvoj i napredak;
- 6 pridonosi bržem oporavku.

Strategija omogućava **Vladi i tijelima državne uprave** provedbu javnih politika koje vode održivom ekonomskom i socijalnom razvoju zemlje, te ona omogućava smanjenje ranjivosti društva na katastrofe. Strategija definira odgovornost, sudjelovanje i transparentnost **tijela državne uprave** kao ključne značajke strukture upravljanja koja potiče razvoj i podržava smanjenje rizika.

Ovaj strateški dokument ne samo da ujedinjuje sve aktivnosti na upravljanju rizicima na jednome mjestu, već i određuje prioritete ulaganja kako bi se izbjeglo rasipanje resursa odnosno kako bi ih se usmjerilo na najučinkovitije i najpotrebnije mjere.

HRVATSKA PLATFORMA ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA

Povezuje političku, operativnu i znanstvenu razinu omogućavajući prijenos i usuglašavanje znanja, prijedlog rješenja, donošenje dokumenata te poticanje njihove implementacije u cilju

SMANJENJA RIZIKA OD KATASTROFA

Hrvatska platforma ima zadaću razmjene i usuglašavanja **znanja, iskustva i stavova** o potrebama za djelovanje na području smanjenja rizika od katastrofa na nacionalnoj razini.

Hrvatska platforma djeluje kroz cijelu godinu te **potiče** ostala tijela državne uprave, nevladine organizacije, javna i privatna poduzeća te znanstvene institucije na djelovanje u području smanjenja rizika od katastrofa, a svake godine organizira se i **Konferencija o smanjenju rizika od katastrofa**.

ODBOR HRVATSKE PLATFORME ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA (Odbor HP SROK)

Odbor HP SROK sastoji se od svih relevantnih tijela državne uprave, znanstvenih institucija, udruga građana i ostalih predstavnika koji u svom svakodnevnom djelovanju provode neke od mjera i aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa.

GLAVNA RADNA SKUPINA (gRS)

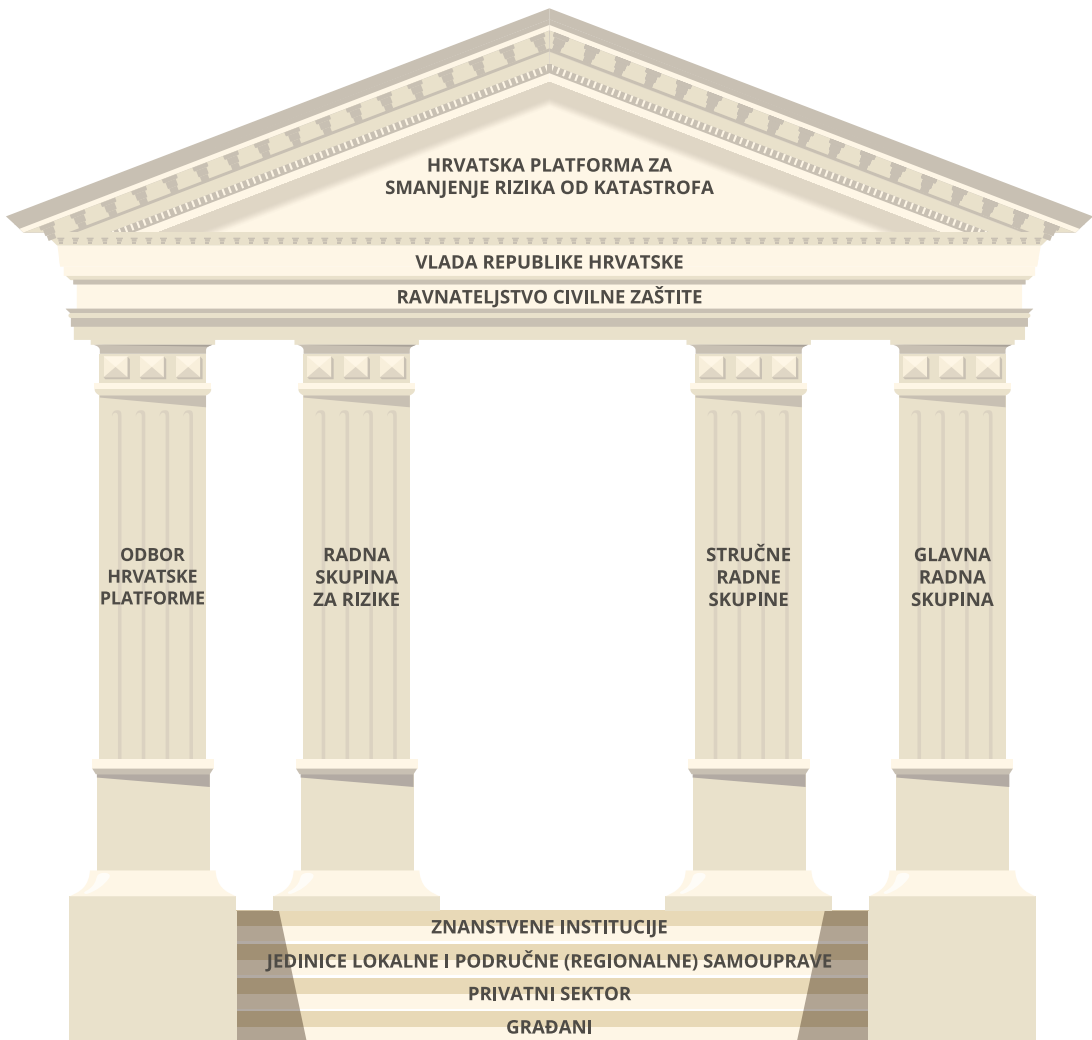
Glavna radna skupina sastoji se od tijela koordinatora za identificirane rizike. Izrađuje procjenu rizika i procjenu kapaciteta te strategiju smanjenja rizika od katastrofa.

RADNE SKUPINE ZA PROCJENU RIZIKA (prRS)

Radne skupine koje obrađuju pojedini rizik. Sastoje se od tijela koordinatora te nositelja izrade procjena rizika.

STRUČNE RADNE SKUPINE (sRS)

Radne skupine koje obrađuju pojedinu temu, poput sigurnosti odgojno-obrazovnih ustanova, prostornog planiranja, financiranja mjera i aktivnosti SROK-a.

Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa 2015. – 2030.

Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa 2015. – 2030. globalni je dokument koji govori o potrebi i aktivnostima smanjenja rizika od katastrofa, a usvojen je na Svjetskoj konferenciji o smanjenju rizika od katastrofa u organizaciji UN-ova ureda za smanjenje rizika od katastrofa, 2015. godine u Sendaiju, u Japanu. Jedna je od potpisnica Sendai okvira i Republika Hrvatska.

PRIORITET 1.

Razumjeti rizik od katastrofa

PRIORITET 2.

Jačanje upravljanja rizicima od katastrofa

PRIORITET 3.

Ulaganje u smanjenje rizika od katastrofa radi jačanja otpornosti

PRIORITET 4.

Unaprjeđenje spremnosti za bolji odgovor te implementacija „BuildbackBetter“ načela u oporavak i obnovu.

Sendai okvir teži sprječavanju novih i smanjenju postojećih rizika od katastrofa primjenom integriranih ekonomskih, strukturnih, pravnih, socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, obrazovnih, okolišnih, tehnoloških, političkih i institucionalnih mjera koje sprječavaju i smanjuju izloženost prijetnjama i ranjivost na katastrofe te povećavaju spremnost za odgovor i oporavak čime se jača otpornost.

Ciljevi Sendai okvira:

- 1 značajno smanjiti smrtnost;
- 2 značajno smanjiti broj stradalih osoba;
- 3 smanjiti izravnu ekonomsku štetu u odnosu na BDP do 2030. godine;
- 4 značajno smanjiti štete od katastrofa na kritičnoj infrastrukturi i prekid javnih usluga;
- 5 značajno povećati broj zemalja s nacionalnom i lokalnim strategijama smanjenja rizika od katastrofa;
- 6 značajno ojačati međunarodnu suradnju sa zemljama u razvoju kroz prikladne i održive potpore njihovim aktivnostima na implementaciji Sendai okvira do 2030. godine;
- 7 značajno poboljšati dostupnost i pristup sustavima ranog upozoravanja, informacijama o smanjenju rizika od katastrofa i procjenama rizika.

Pojmovi koje rabimo kada govorimo o SROK-u

PRIJETNJA

Pojava, fenomen, ljudska aktivnost ili stanje, koje može dovesti do gubitka života, ozljede ili drugih negativnih utjecaja na zdravlje, materijalne štete, gubitka izvora prihoda i usluga, socijalnih i ekonomskih nemira, ili zagađenja životne sredine. Prijetnje mogu biti prirodne (poplave, potresi, grmljavinska nevremena, suše...), tehničko-tehnološke (ljudske aktivnosti, požari, eksplozije...) ili kombinacija ovih dvaju faktora (klimatske promjene, degradacija tla...).

KATASTROFA

Ozbiljan poremećaj funkcioniranja zajednice ili društva na bilo kojoj razini uzrokovan utjecajem prijetnje u uvjetima izloženosti, ranjivosti i kapaciteta koji vodi do ljudskih, materijalnih, ekonomskih i/ili okolišnih šteta ili gubitaka.

RIZIK

Kombinacija vjerojatnosti nekog događaja i njegovih negativnih posljedica.

RANJIVOST

Karakteristike i okolnosti neke zajednice, sustava ili njezine vrijednosti, koje je čine osjetljivom na razarajuće posljedice prijetnji.

OTPORNOST

Sposobnost sustava, zajednice ili društva izloženog prijetnjama da se odupre, ublaži, prilagodi učincima prijetnji i oporavi od njih na učinkovit i pravovremeni način, što podrazumijeva i očuvanje i sanaciju nužnih i osnovnih struktura i funkcija.

PREOSTALI RIZIK

Rizik od katastrofa koji je ostao u nepromijenjenom obliku nakon primjene i provedbe mjera smanjenja rizika od katastrofa te zbog kojeg se moraju organizirati snage za odgovor i oporavak.

PREVENCIJA

Aktivnosti i mjere za izbjegavanje postojećih i novih rizika.

UBLAŽAVANJE

Smanjivanje ili umanjivanje štetnih posljedica prijetnji.

ZAJEDNO DANAS

*za sigurnije
sutra!*

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
Ravnateljstvo civilne zaštite

www.civilna-zastita.gov.hr

Financira Civilna
zaštita i humanitarna
pomoć Europske unije